

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Kléber István ügyvéd által képviselt **felperes neve** felperesnek - a dr. Hazai Ágnes Sára jogtanácsos által képviselt **Budapesti Rendőrfőkapitányság** (1139 Budapest, Teve u. 4-6.) I. rendű, a dr. Varga Zs. András és dr. Goldea Zsuzsanna ügyészek által képviselt **II.rendű alperes neve** (1055 Budapest, Markó u. 16.) II. rendű és az Országos Igazságügyi Tanács Hivatala Jogi Képviseleti Főosztály (1055 Budapest, Szalay u. 16., ügyintéző: dr. Poronyi Györgyi bíró) által képviselt **III.rendű alperes neve** (1055 Budapest, Markó u. 27.) III. rendű alperes ellen **kártérítés** iránt indított perében a Fejér Megyei Bíróság 2010. február 8-án meghozott 5.P.20.644/2009/27. számú ítélete ellen a felperes 28. és 32. sorszámon előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja,

a felperest az elsőfokú perköltség megfizetése alól mentesíti,

és kötelezi az I., II. és III. rendű alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 15 (tizenöt) napon belül 500.000 (ötszázezer) forintot és ezen összeg után 2006. február 8. napjától a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot,

valamint 37.500 (harminchétezer-ötszáz) forint + áfa együttes első- és másodfokú perköltséget.

A kereseti és fellebbezési illeték az államot terheli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás:

Keresetében a felperes 500.000 Ft nem vagyoni kára és annak 2006. február 8. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű kamata egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni az alpereseket a Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdése, 339. § (1) bekezdése, 344. § (1) bekezdése alapján.

Keresete ténybeli alapjaként előadta, hogy a 2002. január 31-én, 14 éves korában indult büntetőeljárásban a III.rendű alperes neve mint másodfokú bíróság 2006. február 8. napján meghozott ítéletével felmentette az ellene emelt vád alól. A büntetőeljárásban 2002. január 31-től 2002. február 1-ig őrizetben, 2002. február 1-től 2002. október 24-ig előzetes letartóztatásban volt, majd 2002. október 24-től 2003. március 14-ig lakhelyelhagyási tilalom hatálya alatt állt. A kényszerintézkedések hatálya alatt nem tudta tanulmányait a megfelelő módon végezni, barátai, rokonai körében negatív megítélés alá esett, elhelyezkedése és továbbtanulása nehézségekbe ütközött, az évekig elhúzódó büntetőeljárás pszichikailag tönkretette, magánéletében komoly problémákat okozott.

Az I. rendű alperes az 1994. évi XXXIV. törvény 1. § (2) bekezdés a) pontját, az 1973. évi I. törvény (Be.) 5. § (1) bekezdését, 60. § (1) bekezdését, 131. § (1) bekezdését megsértve folytatta ellene a nyomozást, mert mellőzte a vád tárgyává tett cselekmény helyszínén lévő szemtanú kihallgatását, holott éppen ennek a bírósági eljárásban meghallgatott tanúnak a vallomása tisztázhatta volna a sértett hamis vád büntetettét megvalósító vallomása alól. A II. rendű alperes magatartásának jogellenessége az I. rendű alperesével egyező, mert a Be. 145. § (1) bekezdését, (2) bekezdés b) pontját, (5) bekezdését és 156. § (2) bekezdés a) pontját sértve járt el vele szemben, amikor nem rendelt el pótnyomozást a szemtanú kihallgatása céljából. A III. rendű alperes a Be. 167. § (1) bekezdését, (2) bekezdés d) pontját és 171. § (1) bekezdését sértette meg.

Amennyiben az alperesek az eljárás megfelelő szakaszában meghallgatták volna a szemtanút, vallomása tisztázhatta volna őt az ellene emelt vád alól, módosíthatta volna a cselekmény minősítését is, és más megvilágításba helyezte volna az ügyet. Ebben az esetben elkerülhető lett volna előzetes letartóztatása, a legszigorúbb személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés elrendelése. Károsodása bekövetkezte a kényszerintézkedés megszüntetése utáni időszakra tehető, kára így legkorábban 2003. március 14-én következett be. Keresetlevelét a bíróságra 2007. május 11-én nyújtotta be először, vagyis még az 5 éves elévülési határidőn belül, és minthogy ezzel az elévülési idő újból kezdődött, keresetlevelét a perben az elévülési határidőn belül terjesztette elő (Ptk. 360. § (1) bekezdés, 327. § (1) bekezdés).

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Az I. és II. rendű alperesek egyaránt a követelés elévülésére hivatkoztak, míg további érdemi védekezésében mindegyik alperes vitatta, hogy a kártérítési felelősség megállapításához szükséges jogellenes magatartást tanúsított volna.

Az elsőfokú bíróság ítéletével elutasította a keresetet. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 5.120 Ft, a II. rendű alperesnek

15.552 Ft, míg a III. rendű alperesnek 6.000 Ft perköltséget. Rendelkezése szerint a le nem rótt eljárási illetéket az állam viseli.

Ítéletének indokolása szerint az I. és II. rendű alperesek érdemi védekezése miatt elsődlegesen azt kellett vizsgálnia, hogy a felperes követelése elévült-e, illetve hogy kifogásuk kihatott-e az erre nem hivatkozó III. rendű alperesre. A kár általában minden olyan hátrány, amely valakit valamely esemény, mulasztás folytán ér a személyében vagy vagyonában. Keresetében a felperes nem vagyoni hátrányaként arra hivatkozott, hogy a kényszerintézkedés hatálya alatt nem tudta megfelelő módon végezni a tanulmányait. Az ezzel összefüggésben keletkező kár azonban már nyilvánvalóan bekövetkezett akkor, amikor először került a felperes olyan helyzetbe, hogy a korábbi iskolai körülményeihez képest az őrizetbevétel, majd az előzetes letartóztatás alatt nem volt lehetősége megfelelően tanulni, és ez kihatott a tanulmányi eredményeire is. Amennyiben a nevelőintézetben atrocitások érték, az is már az előzetes fogvatartás alatt bekövetkezett hátrány és semmiképpen nem a 2003. március 14-én lejárt lakhelyelhagyási tilalom utáni. Arra is hivatkozott, hogy a rokoni, baráti körben negatív megítélés alá esett. Ez a megítélés azonban még valóságtartalma esetén sem a kényszerintézkedések megszüntetése után keletkezett, hanem nyilvánvalóan azok elrendeléséhez kapcsolódott, hiszen nem a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések megszüntetése, hanem éppen ellenkezőleg, azok elrendelése miatt esett a felperes negatív megítélés alá. Így ez a kártérítési elem is a kényszerintézkedések elrendeléséhez köthető, és ezért az elévülés is innen indul. A felperes azt is előadta, hogy az évekig elhúzódó büntetőeljárás pszichikailag tönkretette, magánéleti problémákat okozott neki. A kár bekövetkezésének kezdő időpontja ebben az esetben is a sérelmezett alperesi határozatok meghozatalának az időpontja, hiszen ezekben a határozatokban testesülhetett meg az alperesek keresetben károsító eseményként megjelölt jogellenes mulasztása, a kárt ezek a határozatok okozhatták. Hiába jelennek meg esetleg később, netán a kényszerintézkedések után nagyobb mértékben a jogsértőnek vélt határozatok hatásai, magva ezeknek akkor is az elrendelés volt. Ezeket lehet elmondani a hivatkozott továbbtanulási, elhelyezkedési nehézségekre is. A bírói gyakorlat alapján folyamatos károkozás esetén már az első károsító elemnél megkezdődik az elévülés, mert ekkor esedékessé válik a kártérítés. Ehhez képest mindhárom alperessel szemben a követelés 2007. január 31-én, február 2-án, illetve október 24-én elévült (Ptk. 360. § (1) bekezdés, 324. § (1) bekezdés, 325. § (1) bekezdés, 326. § (1) bekezdés).

Kiemelte: annak elfogadása esetén, hogy az előzetes letartóztatás és lakhelyelhagyási tilalom miatt a felperes számára kizárt volt a kártérítés érvényesítése, a jogerős felmentő ítélet 2006. február 8-i meghozatalához képest az igényérvényesítési lehetősége megnyílt a felperesnek, azaz legkésőbb ettől kezdődött a hátralevő részre a kártérítési igény elévülése. Ezért az akadály megszűnésétől számított 1 év alatt előterjeszthette volna követelését (Ptk. 326. § (2) bekezdés). Ez azonban elmaradt, mert a bíróságon először csak 2007. május 11-én nyújtotta be keresetlevelét, vagyis már az elévülési időn túl.

A felperes a közös károkozás szabályaira alapítottnan terjesztette elő az alperesekkel szembeni egyetemleges felelősségre alapított keresetét. A Ptk. 334. § (2) bekezdésének és 337. § (1) és (3) bekezdésének egybevetésével megállapította,

hogy amennyiben az egyetemlegesen marasztalni kért alperesek közül bármelyikük elévülésre hivatkozik, az kihat a többiek védekezésére is, még akkor is, amennyiben közülük az egyikük kifejezetten nem hivatkozott erre. Ettől eltérő jogértelmezés esetén sem állná meg a helyét a III. rendű alperessel szembeni kereset, a kártérítés egyik alapeleme, a jogellenesség és felróhatóság ugyanis az esetében hiányzik. Az előzetes letartóztatás elrendelésére, majd fenntartására, az akkor rendelkezésre álló bizonyítékok okszerű mérlegelésével került sor, figyelembevéve, hogy a másik gyanúsított vallomása a sértett tanúvallomásával egybevágott, és a közvetett tanúként megjelölt szemtanú meghallgatásával nem volt várható eredmény arra nézve, hogy a tényállás tisztázását elősegítő nyilatkozatot tegyen. Ezen kívül csak a kirívóan súlyos jogalkalmazási és jogértelmezési tévedés alapozza meg a jogalkalmazó szerv kárfelelősségét elsődlegesen abban az esetben, ha nem mérlegelésen alapul a ténymegállapítás és a döntés. Jelen esetben a bizonyítékok okszerűtlen értékelésére, mérlegelésére nem került sor a már kifejtettek értelmében. A perköltségről a Pp. 78. § (1) bekezdése és 86. § (3) bekezdése, a felperes költségmentessége miatt le nem rótt eljárási illetékről pedig a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján rendelkezett.

Fellebbezésében a felperes elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását és keresete teljesítését, míg másodlagosan - amennyiben a másodfokú bíróság a már felajánlott bizonyítási indítványok teljesítését szükségesnek ítéli - az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte a Pp. 252. § (3) bekezdés alapján.

Véleménye szerint az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg követelése elévülését. Károsodása bekövetkeztének időpontja nem állapítható meg naptárszerűen. Az alperesek elévülési kifogásukban hivatkoztak arra, hogy nem kártérítési alap, ha valaki kikerül a kényszerintézkedés hatálya alól, ezt az időpontot azonban csak viszonyítási alapként jelölte meg. Amennyiben a kényszerintézkedés hatálya alóli kikerülés időpontja a kár bekövetkeztének az időpontja, akkor az 5 éves elévülési határidő lejártának legkorábbi időpontja 2008. március 14. napjára tehető, és ekkor már benyújtotta keresetlevelét a bíróságon. Ezzel pedig a követelés elévülése megszakadt, és az elévülési határidő újból kezdődött, így követelése perbeli előterjesztése az elévülési határidőn belül történt.

A 2009. szeptember 29-én kelt keresetpontosításában részletesen megjelölte, hogy az egyes alperesek mely magatartását és miért tekinti jogellenesnek. Nem ért egyet az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtett azzal az állásponttal, hogy előzetes letartóztatása elrendelése és fenntartása szükséges és indokolt volt. Véleménye szerint nem lehet olyat kijelenteni egy büntetőügyben, hogy egy szemtanú vallomásától nem lehetett eredményt várni. A szemtanú akkor is az, ha van az ügyben két másik személy, nevezetesen egy sértett és egy vádlott, akik egybehangzóan nyilatkoznak. Jelen esetben azonban ő tagadta a bűncselekmény elkövetését. A büntetőeljárás megindulásakor büntetlen előéletű 14 éves gyerek volt, és az eljárás folyamán semmi sem utalt arra, hogy kriminogén tényező lett volna, vagy hogy a várható büntetés nagyságára figyelemmel el kívánna rejtőzni.

Az I. rendű alperes az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, annak az elévülésről kifejtett helyes indokaira hivatkozott.

A II. rendű alperes az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, perköltséget nem igényelt. Kiemelte, amikor a károsodás egyes elemei különböző időpontokban következnek be, a bírói gyakorlat következetesen alkalmazza a PK 52. számú állásfoglalást. Ezért a felperes követelésének esedékessé válását már az első kármozzanat bekövetkezésétől, azaz 2002. január 31-től kell számítani. Így az elévülés legkésőbb 2007. január 31-én bekövetkezett, és az először előterjesztett, 2007. május 11-én érkeztetett keresetlevél is már az elévülési időn túl érkezett a bíróságra, vagyis az abban foglalt követelés sem volt már bírói úton érvényesíthető. Az elsőfokú bíróság ítélete mindezeknek megfelel, ezért törvényes és megalapozott.

A III. rendű alperes az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, nem volt perköltség igénye.

Érvelése szerint a felperes fellebbezésében sem jelölt meg olyan új tényt vagy bizonyítékot, amely alkalmas lenne az elsőfokú ítélet megváltoztatására. Az előzetes letartóztatással okozati összefüggésben keletkezett hátrányok kiküszöböléséhez a felperes kártalanítási eljárást kezdeményezhetett volna, de ezt elmulasztotta, a kártérítés feltételei pedig hiányoznak.

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt a Pp. 228. § (4) bekezdése szerint fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért azt a másodfokú bíróság egészében bírálta felül.

A fellebbezés alapos.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak a keresettel érvényesített követelés elévülésére alapított érdemi döntésével nem értett egyet, és ezért az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított tényállást a folyamatban volt büntetőügy elsőfokú eljárásban szerzett iratai alapján a per elbírálása szempontjából lényeges további tényekkel egészítette ki (Pp. 206. § (1) bekezdés, 221. § (1) bekezdés).

A felperes ellen folyamatban volt büntetőügyben a sértett tanúvallomásában azt állította, hogy az utcán közlekedve két fiú megfogta, bevitték egy kapualjba, ahol az egyikük belökte a kaput, majd bevitték a ház előterébe. Ott az egyikük kérte a telefonját, és miután ezt megtagadta, a másik elkezdte ütlegetni, majd utána mind a ketten ököllel ütötték, és amikor elesett rugdosni kezdték, majd az egyikük megfogta a kabátját, kivette a zsebéből a telefont, és mindketten kiszaladtak az utcára. Ezután ő felkelt, és elindult a barátjával már korábban megbeszélte találkozóra. Ott elmesélte neki a történetet, majd együtt hívták fel az édesanyját, aki kórházba vitte.

A felperes a 2002. január 31-én tartott gyanúsítotti meghallgatásakor azt állította, hogy barátjával - a másik gyanúsítottal, a későbbi I. rendű vádlottal - a cselekmény napján elmentek biciklizni, majd egy parkban meglátták, hogy a sértett egy barátjával együtt nyomkodja a telefonját. Odamentek hozzájuk, és elkezdtek velük

beszélgetni. A barátja elkérte a sértett telefonját, és elkezdte nyomkodni, mert ami nála volt, annak rossz volt a kijelzője, majd a sértett zsebébe már ezt a rossz telefont tette vissza, a sértettét meg elhozta magával, és ezt követően biciklivel hazamentek.

A másik gyanúsított a 2002. január 31-én 10.00 órakor megkezdett és 10 óra 20 perckor véget ért kihallgatásakor csak ügyvédje jelenlétében kívánt nyilatkozni, majd a 14 óra 13 perckor folytatott és 15.00 órakor befejezett gyanúsított kihallgatásán már vallomást tett. Elmondta, hogy a cselekmény napján a felperessel láttak egy gyereket, aki velük szemben jött az utcán egyedül. Két oldalról hozzáléptek, megfogták a kezét, és bevitték egy kapualjba, ahol végig fogták, és a felperes, miközben rugdosta, megkérdezte, hogy hol a telefonja. Egyszer ő is megütötte, és megrúgta. A felperes kérte tőle a telefonját, majd végül benyúlt a zsebébe, és elvette tőle. Ekkor a gyerek megbotlott, és akkor a felperes még belerúgott. A kapu nyitva volt, kilincsre volt zárva. Ezen a gyanúsított kihallgatásán törvényes képviselőjeként édesanyja volt jelen. A 2002. február 6-án folytatódó kihallgatása alkalmával korábbi vallomását nem tartotta fenn, édesanyja pedig a következő nyilatkozatot tette: nem érti, hogy amikor gyermeke gyanúsított kihallgatásán ott volt, akkor gyereke az igazat mondta, vagyis, hogy nem követték el a bűncselekményt, nem verték meg a gyereket, a telefon cserével került a birtokukba, mire azonban visszajött, a rendőr kollegája félrehívta, és azt mondta, hogy a gyereke beismerő vallomást tett.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2002. február 2-án hozott és ÜN.60/2002/2. számú határozatával rendelte el a gyanúsítottak - közöttük a felperes - előzetes letartóztatását az elsőfokú bíróság tárgyalás előkészítése során hozandó határozatáig, de legfeljebb 2002. március 2. napjáig azzal, hogy a fiatakorú gyanúsítottak előzetes letartóztatását javítóintézetben kell foganatosítani. Határozatának indokolásában megállapította, hogy a gyanúsítottak előzetes letartóztatásának elrendelésére irányuló ügyési indítvány alapos, mert a Btk. 321. § (1) bekezdése szerinti társtettesként elkövetett rablás büntetnének alapos gyanúját a sértett vallomása, a rendőri jelentés, kórházi zárójelentés és a másik gyanúsított vallomása támasztja alá a jelen per felperesének tagadásával szemben. Megállapította, hogy az alapos gyanú tárgyát képező bűncselekmény jelentős tárgyi súlyánál fogva a Be. 92. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt szökés, elrejtőzés veszélye mindkét gyanúsított tekintetében fennáll. Ezért a gyanúsítottak előzetes letartóztatását a Be. 92. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt okból és a Be. 95. § (1) bekezdés első fordulatóban megjelölt ideig elrendelte.

A gyanúsítottak fellebbezése folytán eljáró III. rendű alperes neve mint másodfokú bíróság 2002. február 11-én meghozott 17.Bkf.529/2002/2. számú végzésével a Pesti Központi Kerületi Bíróság végzését helybenhagyta. Határozatának indokolása szerint a fellebbezések azért alaptalanok, mert az elsőfokú bíróság a nyomozati iratokkal összhangban állapította meg az alapos gyanú alapját képező bűncselekmény tényállását, és az alapos gyanút kellően alátámasztó bizonyítékokat is helyesen jelölte meg. Indokoltan jutott arra a következtetésre is, hogy a jelentős tárgyi súlyú bűnügyben a várható büntetés nagysága miatt a gyanúsítottak

szabadon hagyása esetén tartani kell az elrejtőzéstől. Ezért az előzetes letartóztatás elrendelése mindkét gyanúsított tekintetében törvényes és szükséges.

A Budai Központi Kerületi Bíróság 2002. február 27-én meghozott 1.Bk.181/2002/2. számú végzésével a gyanúsítottak előzetes letartóztatását az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozandó határozatáig, de legfeljebb 2002. május 2. napjáig meghosszabbította. Végzése indokolásában megállapította: a gyanúsítottak előzetes letartóztatásának meghosszabbítására irányuló ügyészi indítvány alapos. Az előzetes letartóztatást elrendelő végzésben írt tényállás és jogi minősítés változatlanul megállapítható, és a cselekmény tárgyi súlyára tekintettel a szökés, elrejtőzés veszélye változatlanul fennáll mindkét gyanúsított esetében. Ezért a Be. 95. § (1) bekezdés alapján a 92. § (1) bekezdés a) pontjában írt ok miatt meghosszabbította a gyanúsítottak előzetes letartóztatását.

A III.rendű alperes neve mint másodfokú bíróság 2002. március 20. napján meghozott 14.Bkf.1018/2002/2. számú végzésével a Budai Központi Kerületi Bíróság végzését helybenhagyta. Végzésének indokolása szerint a gyanúsítottak és védőjük fellebbezése megalapozatlan, az elsőfokú bíróság ugyanis helyesen állapította meg határozatában, hogy a gyanúsítottakkal szemben az előzetes letartóztatás elrendelése óta a bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja tekintetében nem történt változás, az mindkét gyanúsított vonatkozásában jelenleg is fennáll. Törvényesen döntött ezért az elsőfokú bíróság a gyanúsítottak előzetes letartóztatásának meghosszabbításáról, és annak indoka is helytálló. A védő fellebbezésében előadta, hogy a gyanúsítottak rendezett családi kötelékben élnek, az egyik gyanúsított - jelen per felperese - ez évben fejezné be általános iskolai tanulmányait, míg a másik gyanúsítottnak súlyos egészségügyi problémái vannak. A gyanúsítás alapját képező bűncselekmény társadalomra veszélyessége nagyfokú, és elkövetési módjára is figyelemmel különös súlya van, a törvényi büntetési tétel mértéke is magas. A gyanúsítottak a védelem által hivatkozott rendezett családi kötelék fennállása alatt követték el a gyanúsítás alapját képező bűncselekményt. Miután a bíróság a gyanúsítottak előzetes letartóztatását javítóintézetben rendelte el végrehajtani, így azok a problémák megoldhatók, melyet a védelem a gyanúsított (felperes) személyi körülményeivel kapcsolatban előadott.

A Fővárosi Főügyészség 2002. július 28-án kelt, a Pesti Központi Kerületi Bíróságra azonban 2002. július 2-án érkezett vádiratában a fiataalkorú I. rendű és II. rendű vádlottakat 1 rendbeli a Btk. 321. § (1) bekezdésébe ütköző rablás büntetével mint társtetteseket vádolta, indítványozta egyben, hogy a bíróság előzetes letartóztatásukat ügydöntő határozatának kihirdetéséig tartsa fenn.

A vádirat szerint a vádlottak az utcán sétáló sértettet közrefogták, majd két oldalról megfogták, és bevitték őt egy közeli kapualjba. Itt az I. rendű vádlott felszólította, hogy adja át a telefonját, és miután ezt megtagadta, a II. rendű vádlott többször megütötte, majd az I. rendű vádlott felszólítására ismét megtagadta telefonja átadását, és ezután mindkét vádlott ököllel ütötte, majd miután a sértett elesett mindketten többször belerúgtak, és ezután a II. rendű vádlott kivette a sértett zsebéből a kb. 37.000 Ft értékű mobil telefont, majd elfutottak a helyszínről.

A bűncselekmény elkövetését a rendőri jelentés, a sértett tanúvallomása, a kórházi zárójelentés, a felismerésre bemutatásról készült jegyzőkönyvek, a helyszínelésről készült jegyzőkönyv, valamint az I. rendű vádlott beismerő vallomása bizonyítja.

A vádlottak védője 2002. július 3. napján érkezett beadványában a fogvatartás feltételeinek fennállása kérdésében a Be. 176. § (2) bekezdése alapján előkészítő ülés tartását kérte.

Ebben előadta, hogy védenicei 18, illetve 14 évesek, és mindketten életük ugyan más szakaszában, de gyakorlatilag pályaválasztás előtt állnak. Mindketten rendezett családi körülmények között élnek, nevelésük, szülői felügyeletük biztosított, II. rendű védenice (a felperes) az általános iskola utolsó fél évét a javítóintézetben fejezte be. Az előzetes letartóztatás alatt továbbtanulási lehetőségei behatároltak, az intézetben állatgondozónak vagy szövőnek tanulhat tovább, azaz választási lehetősége csak névleges. Jelenleg július közepéig van lehetősége pótfelvételi vizsgán részt venni, és így továbbtanulni. Ellenkező esetben elveszít 1 évet, amely időszak alatt a jelenlegi foglalkoztatási helyzetben elhelyezkedésére reális lehetőség nincs. Egy ilyen köztes, tétlen állapot a társadalomba való vissza-, illetve beilleszkedését megnehezíti, veszélyezteti.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság mint a fiatalok bírósága a 2002. július 10-én megtartott tanácsülésen meghozott 20.Fk.30.579/2002/3. számú végzésével az I. és II. rendű vádlott előzetes letartóztatását az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig fenntartotta, egyben a vádlottak védői által előterjesztett szabadlábra helyezés iránti kérelmet elutasította. Határozatának indokolása szerint az előzetes letartóztatás elrendeléskori feltételei mindkét vádlott tekintetében továbbra is fennállnak. A vád tárgyává tett cselekmény társadalomra veszélyessége kiemelt, ugyanakkor a büntetési tétel mértékére is figyelemmel, okkal lehet tartani attól, hogy a vádlottak szabadlábra kerülésük esetén a hatóság elől elrejtőznének, elszöknének. Előzetes letartóztatásuk foganatosítása javítóintézetben történik, így a II. rendű vádlott továbbtanulási lehetősége biztosított. Úgy értékelte, hogy az előzetes letartóztatás kérdésében előkészítő ülés nélkül, az iratok áttanulmányozásával is megnyugtatóan tud állást foglalni, így e kérdésben tanácsülésen határozott a Be. 92. § (1) bekezdés a) pontjában írt okokra figyelemmel és a Be. 95. § (2) bekezdés első fordulata alapján.

A III. rendű alperes neve mint másodfokú bíróság a 2002. szeptember 10. napján tartott tanácsülésen meghozott 21.Fkf.Fü.9130/2002/2. számú végzésével a Pesti Központi Kerületi Bíróság végzését helybenhagyta. A vádlottak és védőik fellebbezését alaptalannak ítélte. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság végzése helyesen tartalmazza, hogy a vád tárgyává tett cselekmény kiemelkedő tárgyi súlya és büntetési tétele önmagában megalapozza a szökés és elrejtőzés veszélyét. Az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott arra, hogy a javítóintézetben biztosított a II. rendű vádlott (a felperes) továbbtanulási lehetősége. Az elsőfokú bíróság mindkét vádlott esetében törvényes indokok alapján döntött a kényszerintézkedés fenntartásáról azzal a pontosítással, hogy az előzetes letartóztatást mindkét vádlott esetében javítóintézetben kell végrehajtani. Az elsőfokú döntés tehát megalapozott, törvényes, megváltoztatására nincs ok, és ezért azt helybenhagyta.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság mint a fiatalkorúak bírósága a 2002. október 24. napján tartott tárgyaláson meghozott 20.Fk.30.578/2002/14-II. számú végzésével a II. rendű vádlott (felperes) előzetes letartóztatását megszüntette, és szabadlábra helyezése mellett az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig lakhelyelhagyási tilalmat rendelt el.

E döntésének indokaként rögzítette, hogy a II. rendű vádlott szabadlábra helyezés iránti kérelme alapos. Esetében a terhére rótt bűncselekmény különös tárgyi súlya kényszerintézkedés fenntartását megalapozza, de a 15. életévét éppen betöltött és rendezett családi háttérrel rendelkező II. rendű vádlott tekintetében úgy találta, hogy elegendőnek látszik az előzetes letartóztatás helyett a személyi szabadságát kevésbé korlátozó lakhelyelhagyási tilalom elrendelése. Ezért személyi körülményeire, így különösen életkorára tekintettel előzetes letartóztatását megszüntette.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2003. január 22-én tartott tárgyaláson hallgatta meg tanúként a sértett barátját és annak édesanyját. A tanú elmondta, hogy a cselekmény napján a sértettel kettesben voltak, beszélgettek a játszótéren. A vádlottak odajöttek hozzájuk, és az I. rendű vádlott a sértettel a telefonokról beszélgetett, telefonjaikat cserélgették, hogy azt megvizsgálják. Az I. rendű vádlott visszatette a sértett zsebébe a telefont, azt mondta, hogy itt a telefonod, aztán elhajtott. Miután a sértett kivette a zsebéből a telefont, észrevette, hogy az nem az övé, elkezdtek keresni a vádlottakat, majd hazamentek. A sértett aggódott az anyukája miatt, próbált valamit kitalálni, és arra kérte, hogy ha valaki kérdezi, mondják azt, hogy megverték. Együtt hívták fel a sértett anyukáját, majd miután megérkezett, ő hazament, és elmesélte az édesanyjának a történeteket. A tanú édesanyja ezzel egyező tanúvallomást tett.

A bíróság a 2003. március 14-i tárgyaláson újból meghallgatta tanúként a sértettet, aki elmondta, valóban nem igaz az, amit ő mondott, hanem az igazság az, hogy miközben a barátjának mutogatta a telefonján a csengőhangokat, a vádlottak odajöttek hozzá, és kérték, hogy mutassa meg nekik a telefonját, végül azt hitte, hogy a saját telefonját kapta vissza. Azért találta ki azt a történetet, amit a rendőrségen elmondott, mert sokba került volna neki a telefon pótlása, és attól is tartott, hogy felelőtlennek fogják tartani, mert odaadta a telefont a vádlottaknak. Semmilyen sérülés nem volt rajta, amikor a kórházba került, és ahol három napig vizsgálták.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2003. március 14-én meghozott 20.Fk.30.578/2002/31. számú ítéletével a vádlottakat az ellenük rablás büntette miatt emelt vád alól felmentette. Megállapította, hogy a fiatalkorú I. rendű vádlott elkövette a lopás vétségét.

Határozatának indokolásában megállapította: az I. rendű vádlott később előterjesztett védekezése teljes egészében összecseng a végig következetes II. rendű vádlotti (felperesi) tagadással és a sértett barátjának tanúvallomásával, valamint a sértett módosított nyilatkozatával is, ezért a nyomozati eljárásban

jegyzőkönyvezett beismerő vallomása a bizonyítékok köréből alappal rekeszthető ki. A bizonyítékok értékelésével kétséget kizáróan megállapítható, hogy a vádlottak a terhükre rótt rablási cselekményt nem követték el. Az elsőfokú bíróság ítélete 7. oldalán megjegyezte: a nyomozás során a nyomozó hatóság nem járt el kellő gondossággal akkor, amikor nem nyilatkoztatta a sértettet a barátjával kapcsolatban, különös tekintettel a II. rendű vádlott (felperes) nyomozás során előterjesztett védekezésére, illetve arra, hogy ez a mulasztás a fiatalok vádlottak előzetes letartóztatását megalapozó különös tárgyi súlyú bűncselekmény miatt indult nyomozás során történt.

A III. rendű alperes neve mint másodfokú bíróság 21.Fkf.7494/2003/6. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.

Határozatának indokolásában rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság az eljárást a vád alapját képező és a nyomozás során hiányosan felderített bizonyítékok alapján az eljárási szabályok teljeskörű betartásával folytatta le. Az I. rendű vádlott ismertetett vallomásai közül kizárólag első gyanúsítottai nyomozati vallomásaiban tett beismerő vallomást. Folytatólagos gyanúsítottai kihallgatása során ezt a beismerő vallomását visszavonta, és a tárgyaláson ezt azzal indokolta, hogy az akkor készült, amikor törvényes képviselőjének a kihallgatás alatt a munkahelyére kellett távoznia. A II. rendű vádlott (felperes) az egész eljárás során tagadta a bűncselekmény elkövetését, és már a nyomozás során is hivatkozott arra, hogy a sértett nem egyedül, hanem egy barátja társaságában tartózkodott a helyszínen. A sértett nyomozati vallomásaiban ugyancsak említést tett arról, hogy barátjával együtt értesítették édesanyját a történetekről, bár vele csak a bűncselekmény megtörténtét követően találkozott. A nyomozó hatóság a vádlotti tagadó vallomások - és mind a vádlottak, mind a sértett által megemlített - legalábbis közvetett, de esetlegesen közvetlen tanú személyének felmerülése ellenére meg sem kísérelte e tanú felkutatását, személyazonosságát a sértettel nem tisztázta. A másodfokú bíróság azt is kiemelte, hogy már a nyomozati iratok 15. oldalán szereplő és a sértett kórházi kihallgatásáról szóló rendőri jelentés is tartalmazza a tanú nevét, tehát már a sértetti első nyilatkozatban felmerült a tanú személye, ennek ellenére a nyomozó hatóság elmulasztotta őt felkutatni és kihallgatni. A vádlottakkal szemben rablás bűntette miatt emelt vád tehát a nyomozó hatóság által hiányosan felderített bizonyítékokon alapult.

A nyomozás során az I. rendű vádlott első gyanúsítottai kihallgatása alkalmával a sértetti terhelő nyilatkozattal egészében egyező, a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást tett. Ezt a vádlott a tárgyaláson azzal magyarázta, hogy édesanyja jelenlétében tagadta a rablási cselekmény elkövetését, és beismerő nyilatkozata akkor született, amikor édesanyjának munkahelyére kellett távoznia a kihallgatás közben. Ezt a vallomást törvényes képviselője is alátámasztotta, mert úgy nyilatkozott, hogy jelenlétében a fia tagadta a rablási cselekményt, majd mire visszament a rendőrségre, addigra azt beismerte. Azt is megállapította, hogy a vádlotti védekezések és a tényállás megállapítása szempontjából jelentősége van a vádiratban szereplő kapu nyitott vagy zárt állapotának, ahova a sértettet állítása és a vádirat tényállása szerint a vádlottak bevitték. A nyomozó hatóság ezt a

körülményt sem tisztázta, holott a sértettel együtt történő helyszíni szemléről készült jegyzőkönyv rögzíti, hogy a kaput távirányítással lehet kinyitni, a sértett állítása szerint pedig a vádlottak belökték a kaput, és berángatták őt az előtérbe. Ebben a kérdésben a sértetti vallomás és az I. rendű vádlott beismerő vallomása is tartalmaz ellentmondásokat, hiszen az egyik állítás szerint a kapu nyitva volt, míg a másik szerint kilincsre volt zárva. Ezt a körülményt és ellentmondást a nyomozó hatóság a helyszíni szemlén sem vizsgálta, illetőleg a visszavont gyanúsítottai vallomás és a II. rendű vádlott teljeskörű nyomozati tagadása ellenére a sértettet a nyomozó hatóság a vádlottakkal nem szembesítette.

Az elsőfokú bíróság ezért helyesen járt el, amikor igen körültekintően vizsgálta mérlegelési tevékenysége során a nyomozati terhelő bizonyítékokhoz képest a bírósági eljárás során felmerült merőben új és a korábbiakkal ellentétes bizonyítékokat. Az elsőfokú bíróság ítéletét a Be. 351. § (2) bekezdés a) pontjára figyelemmel azért helyezte hatályon kívül, mert az új bizonyítékokat alátámasztó vagy cáfoló egyéb adat beszerzése hiányában a tényállás részbeni felderítetlenségét állapította meg. A megismételt eljárásra előírta az I. és II. rendű vádlottak ismételt kihallgatását, és ezen belül annak tisztázását, hogy az I. rendű vádlott a nyomozati beismerő vallomását milyen körülmények között tette meg, ezzel kapcsolatban tanúként kell meghallgatni törvényes képviselőjét és az őt kihallgató két nyomozót is. Ismét meg kell hallgatni tanúként a zárójelentésben szereplő sérüléseire kiterjedően a sértettet és édesanyját is.

A megismételt eljárásban 2005. július 5-én tartott tárgyaláson az ügyész a vádirati tényállást módosította és a vádlottakat 1 rendbeli a Btk. 316. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés első fordulata szerint minősülő lopás vétségével vádolta, a II. rendű vádlottat (felperest) mint bűnsegédet.

A módosított vádirati tényállás szerint a cselekmény napján a játszótéren tartózkodott a sértett és barátja, a vádlottak odaléptek hozzájuk, 20 percig ott tartózkodtak, ezalatt a telefonokat nézegették, és egymás kezébe adták. A sértett telefonját az I. rendű vádlott elvette, a II. rendű vádlott a telefon kicserélésének megakadályozása érdekében semmit sem tett.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2005. július 5-én meghozott 16.Fk.31.316/2004/17. számú ítéletével megállapította, hogy az I. rendű vádlott bűnös 2 rendbeli lopás vétségében, a II. rendű vádlott (felperes) bűnös lopás vétségében mint bűnsegéd, és ezért utóbbit megrovásban részesítette.

Ítéletének indokolásában megállapította, hogy az I. rendű vádlott édesanyjának állítását megerősítette munkáltatója, és e szerint fia gyanúsítottai meghallgatásakor valóban 10 óra körül érkezett a munkahelyére, és onnan 13.30 órakor távozott, és ezt a ténytet a két gyanúsítottai jegyzőkönyv sem cáfolja. Figyelemmel arra, hogy a két meghallgatás között az I. rendű vádlott egyedül tartózkodott a rendőrségen, az őt meghallgató nyomozó pedig nem tudott határozottan nyilatkozni, hogy e 4 óra alatt az I. rendű vádlott tudomására hozták-e a sértett vallomását vagy sem, így elfogadta az I. rendű vádlottnak azt a határozott állítását, hogy első nyomozati vallomása azért volt azonos a sértett vallomásával, mert a sértett vallomását a kihallgatás előtt megismerte, és a szabadulás reményében - úgy, hogy nem volt

tisztában a gyanúsításban megjelölt cselekmény súlyával - azzal egyező nyilatkozatot tett.

A III.rendű alperes neve mint másodfokú bíróság 2006. február 8. napján meghozott 22.Fkf.8488/2005/3.számú ítéletével a Pesti Központi Kerületi Bíróság ítéletét megváltoztatta, és a II. rendű vádlottat (felperest) az ellene emelt vád alól felmentette. Egyebekben a bíróság ítéletét helybenhagyta. Ítéletének indokolásában megállapította, hogy a II. rendű vádlott az I. rendű vádlott magatartásához nem nyújtott segítséget, így bűncselekményt sem követett el.

Az így kiegészített tényállás alapján a másodfokú bíróság a következő indokok alapján állapította meg az alperesek kártérítési felelősségét.

Keresetében a felperes a Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdése, valamint a Ptk 339. § (1) bekezdése alapján nem vagyoni kára egyetemleges megtérítésére kérte kötelezni az ellene folyamatban volt büntetőügyben eljáró nyomozó hatóságot, ügyészséget és bíróságot, mert kereseti tényállítása szerint az alperesek a büntetőeljárásról szóló törvény rendelkezéseit megszegve együttesen okozták neki mindazt a keresetében felsorolt hátrányt, amit a 2002. január 31. napjától 2003. március 14. napjáig elrendelt kényszerintézkedések következtében kellett elszenvednie.

Az alperesek kártérítési felelősségének megítélésakor tehát a bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a közhatalmi tevékenységet kifejtő alperesek kártérítési felelősségének a Ptk. 349. § (1) bekezdése szerinti különös és a Ptk. 339. § (1) bekezdésében írt általános feltételei egyaránt fennállnak-e.

A kártérítési felelősség különös feltételét vizsgálva a másodfokú bíróság megállapította, hogy a 2002. január 31. napjától 2002. február 1. napjáig tartó őrizettel szemben a felperes éppúgy nem élt a törvényben biztosított rendes jogorvoslattal, mint a 2002. október 24. napjától 2003. március 14. napjáig tartó lakhelyelhagyási tilalom miatt, ezért az alperesek e kényszerintézkedésekre alapított kártérítési felelőssége a Ptk. 349. § (1) bekezdés alapján kizárt.

A felperes a 2002. február 1. és 2002. október 24. közötti előzetes letartóztatását elrendelő határozatok mindegyikével szemben fellebbezett, vagyis a Ptk. 349. § (1) bekezdése szerinti - kára elhárítására alkalmas - rendes jogorvoslatot igénybe vette. Ezért az ebben az időszakban elszenvedett kára megtérítése iránti igényének jogalapja körében már vizsgálni kellett az alperesek kártérítési felelősségének Ptk. 339. § (1) bekezdésben meghatározott szükségképpen feltételeit.

A keresettel szembeni érdemi védekezésükben az alperesek nem vitatták, hogy a felperest a kényszerintézkedésekkel a keresetben részletezett hátrányok érték, mint ahogyan az ennek kárpótlásaként megjelölt nem vagyoni kártérítés összecszerúságát sem tették vitássá. Valamennyi alperes tagadta azonban eljárása jogellenességét, és e védekezésükre figyelemmel a perbeli jogvita eldöntésekor a bíróságnak abban kellett állást foglalnia, hogy a kártérítési felelősség általános feltételei közül a jogellenesség bizonyított-e.

A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény (Be.) 3. § (2) bekezdése értelmében a bűnösség bizonyítása a büntetőügyekben eljáró hatóságokat terheli, és a terhelt nem kötelezhető ártatlanságának bizonyítására. Az ártatlanság vélelmének törvényben megfogalmazott elvéből következik tehát, hogy a büntetőeljárásban a bizonyítási teher mindenkor a hatóságokra hárul, akiknek ez a terhe a büntetőjogi felelősségre vonáshoz szükséges, a bűnösség és ártatlanság megállapítására vonatkozó tények teljes körére kiterjedő bizonyítási kötelezettséggel párosul. A Be. 5. § (1) bekezdés szerint a hatóságok feladata, hogy az eljárás minden szakaszában a tényállást alaposan és hiánytalanul tisztázzák, a valóságnak megfelelően állapítsák meg, a terhelő és mentő, valamint a büntetőjogi felelősséget súlyosító és enyhítő körülményeket egyaránt figyelembe vegyék. A büntetőjogi felelősség elbírálása szempontjából jelentős tények összességét kitevő tényállás alapos tisztázásának törvényi kötelezettsége a hatóságokkal szemben azt a követelményt is magában foglalja, hogy megállapításaikat mindenkor bizonyítékokra építsék, és azokkal támasszák alá. Következésképpen, ha a büntetőjogi felelősség lényeges körülményeire vonatkozó bizonyítás adatai ellentmondóak, akkor a hatóságoknak az egymással ellentétes egyes bizonyítékok alátámasztására vagy elvetésére alkalmas bizonyítást is le kell folytatniuk, vagyis bizonyítási kötelezettségük minden bizonyítási eszköz felderítésére, felhasználására is kiterjed. A Be. 59. § (1) bekezdése alapján a bizonyításnak azokra a tényekre kell kiterjednie, amelyek a büntető törvények és az eljárási jogszabályok alkalmazása szempontjából jelentősek, vagyis e § értelmében feltétlenül és mindenkor bizonyítást igénylő tények: az adott törvényi tényállás elemeinek megfelelően az elkövetés helye, ideje, módja, eredménye, az elkövető személye. A Be. 60. § (3) bekezdése rögzíti, hogy az e törvény rendelkezéseivel ellentétesen lefolytatott bizonyítás eredménye bizonyítékként nem vehető figyelembe. E körbe tartozik minden olyan pszichikai jellegű - akár alaptalan előny ígéretésére irányuló - befolyásolás, amely alkalmas arra, hogy a kihallgatott személy akaratával ellentétes vallomást tegyen. A Be. 131. § (1) bekezdése a hatóságokkal szemben azt a követelményt is megfogalmazza, hogy a nyomozás során a valóságnak megfelelő tényállás felderítése érdekében minden törvényes és célszerű intézkedést haladéktalanul meg kell tenniük.

A büntetőeljárás beszerzett iratai alapján a másodfokú bíróság megállapította, hogy a sértett feljelentése és vallomása alapján a rendőrségnek már a nyomozás kezdetén tanúként kellett volna meghallgatnia a sértett barátját, de a felperes gyanúsított kihallgatását követően ezt a korábban elmulasztott nyomozati cselekményt már haladéktalanul foganatosítania kellett volna, mégpedig a sértett és a gyanúsított felperes vallomása közötti alapvető ellentmondás miatt. A nyomozó hatóság azonban a sértett vallomása szerint közvetett, míg a gyanúsított felperes vallomása alapján az eseményeknél jelen volt tanút - akinek a vallomása a lényegtelen részletekre kiterjedően is a felperes vallomásával egyezett, és azt támasztotta alá - mégsem hallgatta ki, holott a sértett és a felperes vallomása közötti ellentmondás a logika elemi szabályai szerint is éppen a sértett és nem a gyanúsított felperes vallomásának valóságát kérdőjelezte meg. Amennyiben ugyanis a sértett vallomásában előadottak feleltek volna meg a valóságnak, akkor

nem volt logikus magyarázat arra, hogy a helyszínről elmenekülő felperes vajon honnan tudott annak a barátnak a létezéséről, akivel a sértett az események után találkozott, ráadásul ott, ahol azt a felperes a gyanúsítottai vallomásában is elmondta. A nyomozó hatóság az I. rendű vádlott gyanúsítottai meghallgatásakor sem a törvénynek megfelelően járt el. Az I. rendű vádlott és törvényes képviselője ugyanis azt állították, hogy azért tett ekkor beismerő vallomást, mert a rendőrök azt mondták, hogy ha mindent bevall, akkor elengedik. A büntetőügyben eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét is részben ennek a ténynek a felderítése céljából helyezte hatályon kívül, a megismételt eljárásban lefolytatott bizonyítás eredményeként pedig az elsőfokú bíróság elfogadta az I. rendű vádlottnak azt a magyarázatát, hogy a szabadulás reményében tett a kihallgatás előtt megismert sértetti vallomással egyező beismerő vallomást. A nyomozó hatóság a rablás elkövetésének helyére, módjára sem folytatta le a bizonyítást - amint azt végzésében a másodfokú bíróság is megállapította -, holott a sértett vallomása és az I. rendű vádlott beismerő vallomása abban a részében, hogy a ház kapuja nyitva vagy zárva volt, ellentmondásos volt, a helyszíni szemléről készült jegyzőkönyv viszont még egy további ellentmondást is felvetett, mert az abban foglaltak szerint a kaput távirányítóval lehetett nyitni. A nyomozó hatóság pedig ezeket az ellentmondásokat sem vizsgálta, és ezekre sem folytatott le semmilyen bizonyítást.

Mindezek alapján a másodfokú bíróság megállapította, hogy az I. rendű alperes a nyomozást törvénysértő módon folytatta le, mint ahogyan azt a büntetőügyben eljáró másodfokú bíróság is megállapította végzésében. A nyomozati eljárásban ugyanis a rendőrség a törvény kifejezett és egyértelmű előírásaival ellentétben csak a felperes bűnösségének megállapítására irányuló bizonyítást folytatott le, és ezzel az eljárásával a Be. 3. § (2) bekezdését, 5. § (1) bekezdését, 59. § (1) bekezdését és 131. § (1) bekezdését is megsértette.

A Be. 17. § szerint az ügyész feladata a nyomozás törvényessége feletti felügyelet, a vádemelés és a vád képviselete, továbbá a jogszabály által meghatározott esetekben a nyomozás. A Be. 18. § (2) bekezdés alapján a nyomozás során az ügyész felügyel arra, hogy az eljárásban részt vevő személyek - közöttük a terhelt (Be. 43. § (1) bekezdés) - a jogait érvényesíthessék, a kényszerintézkedések alkalmazásának törvényességét is ellenőrzi. A Be. 145. § (1) bekezdés és (2) bekezdés b) pontja alapján az ügyésznek a nyomozás befejezése után megküldött iratokat 30 napon belül meg kell vizsgálnia, és ennek eredményéhez képest pótnyomozást rendel el, de az (5) bekezdése szerint a még szükséges nyomozási cselekményeket maga is elvégezheti. E rendelkezések alapján tehát az ügyésznek kötelezettsége, hogy a nyomozás befejezése után megküldött iratok alapján megvizsgálja: a tényállás felderítése, bizonyítása - a már előzőekben ismertetett törvényi rendelkezéseknek is megfelelően - megtörtént-e, a bizonyítás a gyanúsított jogai szempontjából törvényes volt-e.

A nyomozás befejezésének 2002. április 18-i közlése után megküldött iratok alapján az ügyészség a nyomozó hatóság előzőekben felsorolt mulasztásai és a bizonyítékok beszerzésének törvénytelenységét is felvető adatok ellenére, valamint a

rablás törvényi tényállásának valamennyi elemére hiányosan lefolytatott nyomozás eredményeként egymással ellentétes és hiányzó bizonyítékokra alapított, felderítetlen tényállás alapján a felperessel mint II. rendű vádlottal szemben a már elrendelt előzetes letartóztatás fenntartását indítványozta, és ellene rablás büntette miatt vádat emelt. A rablás büntettének vádjáról azonban a másodfokon eljáró büntetőbíró is megállapította végzésében, hogy az a nyomozó hatóság által hiányosan felderített tényálláson alapult, majd a bírósági ügyszakban lefolytatott teljes körű bizonyítás után már az ügyészszégségnek is az volt az álláspontja, hogy a rablás büntettének vádját nem lehet fenntartani.

Az ügyészszégségnek ezért a megküldött iratok megvizsgálását követően kötelessége lett volna a Be. 145. § (2) bekezdés b) pontja és (5) bekezdése alapján vagy a pótnyomozást elrendelni, vagy a még szükséges nyomozási cselekményeket elvégezni. A II. rendű alperes tehát ezzel az eljárásával ugyancsak megsértette a Be. 17. §-át, 18. § (2) bekezdését, 145. § (2) bekezdés b) pontját, (5) bekezdését.

A felperes előzetes letartóztatásának elrendelése, fenntartása mindvégig a Be. 92. § (1) bekezdés a) pont felhívásával történt, e rendelkezés alapján pedig szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt a terhelt előzetes letartóztatásának akkor lehet helye, ha megszökött, a hatóság elől elrejtőzött, illetőleg a bűncselekmény súlyossága folytán vagy egyéb okból szökésétől vagy elrejtőzésétől lehet tartani. A kényszerintézkedések között az előzetes letartóztatás a legsúlyosabb személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés, melynek célja a büntetőeljárás eredményes lefolytatásának a biztosítása, annak megakadályozása, hogy a terhelt kivonja magát az eljárás alól. Az előzetes letartóztatás elrendelésének a törvényben meghatározottak szerint általános és különös feltételei vannak. Általános feltétel a konkrét személyre és bűncselekményre irányuló alapos gyanú és a bűncselekmény szabadságvesztéssel fenyegetettsége, ezen kívül a Be. 302. § (1) bekezdése alapján fiatalkorú terhelt esetében még az is, hogy az előzetes letartóztatás a bűncselekmény különös tárgyi súlya folytán szükséges legyen, míg a különös ok a terhelt szökésének vagy elrejtőzésének a veszélye.

A bíróságoknak az előzetes letartóztatás elrendelésekor, fenntartásakor az annak általános feltételét képező alapos gyanú fennállását a bizonyíték összességét értékelve kell megítélniük a vádirat benyújtása előtt, a vádirat benyújtása után ugyanis az alapos gyanút már a vád tartalmazza. A büntetőeljárásban az alapos gyanú szintje változhat, mert a nyomozás során beszerzett újabb bizonyítékok azt erősíthetik, vagy éppen gyengíthetik. Ezért a vádirat benyújtása előtt a bíróságnak az alapos gyanút mindenkor a döntéshozatalkor meglévő bizonyítékok alapján kell megítélnie, és a bizonyítékok értékelésekor alapvetően azt kell vizsgálnia, hogy azok a bűncselekmény valamennyi tényállási elemére kiterjednek-e, és alkalmasak lehetnek-e azok bizonyítására. E logikai művelet elvégzése nélkül tehát a bíróság nem állapíthatja meg az előzetes letartóztatás alapvető feltételét, a bűncselekmény alapos gyanúját.

A bíróságok az első tárgyalásig az ügyészszégség előzetes letartóztatás elrendelésére, majd fenntartására irányuló valamennyi indítványát megalapozottnak ítélték, és a

felperes előzetes letartóztatását elrendelték, illetve fenntartották, szabadlábra helyezés iránti kérelmét elutasították. A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2002. február 2-án hozott ÜN.60/2002/2. számú végzésének indokolása szerint a rablás bűncselekményének alapos gyanúját a sértett vallomása, a rendőri jelentés, a kórházi zárójelentés, és az akkor még csak gyanúsított I. rendű vádlott vallomása támasztotta alá a felperes tagadásával szemben. A nyomozati iratokból megállapítható, hogy az előzetes letartóztatás 2002. február 2-i elrendelése után a nyomozás 2002. április 18-i befejezéséig a rendőrség további nyomozati cselekményként 2002. február 6-án folytatta az I. rendű vádlott gyanúsított kihallgatását, 2002. február 14-én és 15-én helyszínelést és felismerésre bemutatást tartott, 2002. április 8-án a gyanúsítottak törvényes képviselőit hallgatta meg, és végezetül 2002. április 11-én elrendelte a környezettanulmányok beszerzését. Az előzetes letartóztatás fenntartásáról hozott határozatok indokolása szerint a rablás bűntettének gyanúját a bíróságok a nyomozás előrehaladtával is megalapozottnak tekintették, holott már a PKKB határozatában megjelölt bizonyítékok is oly mértékben hiányosak voltak, hogy nem alapozhatták meg a rablás bűntettének gyanúját. Az előzetes letartóztatás fenntartásáról 2002. február 27-én és március 20-án hozott határozataikban azonban a bíróságok a bizonyítékokat egyáltalán nem értékelték, végzéseikben ugyanis ezzel kapcsolatban csak azt a sommás megállapítást tették, hogy a tényállás és jogi minősítés változatlanul megállapítható, illetve az alapos gyanú tekintetében változás nem történt, az mindkét gyanúsított esetében jelenleg is fennáll. Pedig ekkor már további olyan bizonyítékok is rendelkezésre álltak, amelyek a korábbiakhoz képest is csak gyengíthették a rablás bűncselekményének gyanúját, hiszen az I. rendű vádlott 2002. február 6-án már nem tartotta fenn vallomását, törvényes képviselőjének nyilatkozata pedig a nyomozás törvénytelenységére utalt, ezen kívül a gyanúsítottak részvétele nélkül tartott helyszínelés ugyancsak az elkövetés helyszínét és módját bizonyító sértetti vallomásával ellentétes tényeket hozott a felszínre.

A bíróságok az előzetes letartóztatás különös feltételét, a szökés, elrejtőzés veszélyét is megállapították, mégpedig úgy, hogy határozataik egyike sem tért ki indokolásában arra, hogy a szökés, elrejtőzés veszélyét milyen konkrét tények támasztják alá. A szökés, elrejtőzés veszélyét pedig a büntetőbíróságnak nem elméleti, hanem a konkrét lehetőség szintjén kell értékelnie, márpedig ez a 14 éves, általános iskola 8. osztályát végző, továbbtanulni kívánó, szülői felügyelet alatt álló, rendezett családi körülmények között élő, vagyontalan, jövedelemmel nem rendelkező, magát ártatlannak valló kiskorú felperes esetében teljességgel kizárt volt.

Ezen kívül a felperessel szemben ily módon lefolytatott büntetőeljárás összességében is sértette a Be. 294. § (1) bekezdését, e rendelkezés szerint ugyanis a fiatalkorúakkal szembeni eljárást úgy kell lefolytatni, hogy az előmozdítsa a fiatalkorú helyes irányú fejlődését. Ezzel a rendelkezéssel pedig a törvényalkotó nem mást, mint azt az elvet fogalmazta meg, hogy a fiatalkorúakkal szembeni büntetőeljárásban a büntetési célokhoz képest mindvégig a nevelési célok az elsődlegesek. A felperes ellen folytatott büntetőeljárás során azonban ezt a törvényi követelményt valamennyi alperes megsértette, hiszen együttes eljárásuk

eredményezte azt, hogy a 14 éves felperesnek az egész életére, fejlődésére döntően kiható, kritikus időszakot, a továbbtanuláshoz elengedhetetlen általános iskola utolsó 8. osztályának második félévét megszokott környezetéből kiszakítva, javítóintézetben kellett eltöltenie, és ez nyilvánvalóan nem a helyes irányú fejlődését szolgálta.

Mindezek alapján a nyomozó hatóság, az ügyészség törvényellenes mulasztása és a bíróság törvénysértő jogalkalmazása együttesen vezetett a felperes előzetes letartóztatásának elrendeléséhez, majd fenntartásához, és ezért együttes károkozásuk, a felperessel szembeni egyetemleges felelősségük bizonyított a perben (Ptk. 339. § (1) bekezdés, 334. § (1) bekezdés).

Az elsőfokú eljárásban az I. és II. rendű alperesek egyaránt a kártérítési igény elévülésére hivatkoztak, az elsőfokú bíróság jogi álláspontja szerint pedig elévülési kifogásuk kihatott az ezzel nem védekező III. rendű alperesre. A másodfokú bíróság ezért rámutat arra, hogy egyetemleges kötelezettség esetén csak azoknak a tényeknek van az egész jogviszonyt érintő és ily módon a kötelezettek mindegyikére is kiterjedő objektív hatályuk, amelyek folytán a jogosult követelése kielégítést nyert (Ptk. 337. § (1) és (3) bekezdés). Következésképpen az olyan tények, amelyek a jogosult kielégítésével nincsenek kapcsolatban, szubjektív hatályúak, vagyis csak annak a kötelezettnek a javára szolgálnak, akinek a jogosulttal fennálló jogviszonyában ezek a tények bekövetkeztek. Az elévülésnek, vagy akár az elévülés nyugvásának mindenkor az adott kötelezett és jogosult közötti jogviszonyban van jogi hatása, ezért az egyik kötelezett elévülési kifogásának nincs a többi kötelezettre is kiterjedő hatálya.

A felperes előzetes letartóztatásának elrendelése, fenntartása több, egymást követően meghozott bírósági határozattal történt, és bár a kényszerintézkedésekről hozott egyes határozatok a felperes személyes szabadságához fűződő jogát egyenként és külön korlátozták, de az elsőfokú bíróság érvelésével szemben a szabadságelvonással járó hátrányok mégsem e határozatok meghozatalával, hanem kizárólag a határozatok végrehajtásával következtek be. A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2002. október 24-én meghozott határozatával szüntette meg a felperes előzetes letartóztatását, ezért a felperes az ettől számított 5 éven belül, azaz 2007. október 24. napjáig érvényesíthette a szabadságelvonással elszenvedett hátrányok miatti kártérítési igényét. Ehhez képest a felperes az alperesekkel szemben 2007. május 11-én nyújtotta be a bíróságon a kártérítési igénye érvényesítésére irányuló keresetlevelét, ezzel pedig az elévülés megszakadt, majd a per 2008. március 27-i jogerős megszüntetésével az elévülési határidő újból kezdődött, így a felperes kártérítési igénye nem évült el (Ptk. 324. § (1) bekezdés, 326. § (1) bekezdés, 327. § (1) bekezdés).

A felperes a személyi szabadságának korlátozásával és az életvitelében ennek hatására bekövetkezett hátrányok ellenében 500.000 Ft nem vagyoni kártérítésre tartott igényt. A másodfokú bíróság a szabadságkorlátozással járó köztudomású és ekként további bizonyításra nem szoruló hátrányok alapján, továbbá mert a

felperesnek a legsúlyosabb kényszerintézkedést 14 éves korában, éppen formálódó, még kialakulatlan személyiségének az egész további életét, pályaválasztását is döntően befolyásoló szakaszában kellett elszenvednie, úgy ítélte meg, hogy a keresetben megjelölt nem vagyoni kártérítés a felperest ért súlyos hátrányokhoz képest csekély összegű, és ezért az alpereseket a keresettel egyezően marasztalta.

Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetnek helyt adott (Pp. 253. § (2) bekezdés).

Az alperesek illetékmentessége folytán a le nem rótt kereseti és fellebbezési illetéket az állam viseli (6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §). Az alperesek pervesztességük folytán kötelesek a felperes jogi képviselőjével az első és másodfokú eljárásban felmerült, áfával terhelt ügyvédi munkadíjból álló együttes perköltséget megfizetni (Pp. 78. § (1) bekezdés, 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pont, (5) bekezdés).

Budapest, 2010. szeptember 21.

Dr. Tölg-Molnár László s.k.
a tanács elnöke

Dr. Hóbl Katalin s.k.
előadó bíró

. Madarász Anna s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: